

Safety Of Preschools: Physical, Psychological And Sanitary Characteristics¹

Rengin ZEMBAT², Hilal İlknur TUNÇELİ³, Ezgi AKŞİN YAVUZ⁴

Abstract

The aim of the current study is to investigate the physical, psychological and sanitary characteristics of preschools. Quantitative method with descriptive statistics was employed for the research model. 30 private and state preschools in Istanbul/Turkey made up the sample of the study. The data was collected in 2015-2016 by using "Safety Checklist for Preschool Environment", which was developed by the researchers. The checklist, which has 36 items rated on a 3-point likert scale, is divided into physical, psychological and sanitary safety. The checklist was filled out based on the school and classroom observations as well as the interviews with the teachers, principals and other staff. Inter-rater reliability was high (.85). The participating schools met %49, %53 and %45 of the physical, psychological and sanitary criteria, respectively, suggesting that they are moderately safe.

Keywords

Preschool education,
School environment,
Physical safety,
Psychological safety,
Sanitary safety,

Article Info

Received: 03.03.2020

Accepted: 07.14.2020

Online Published: 08.31.2020

¹ This manuscript presented as an oral presentation in XI. European Conference on Social and Behavioral Sciences (2016).

² Prof. Dr., Maltepe University, Faculty of Education, Turkey, renginzembat@maltepe.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-2377-8910>

³ Dr., Sakarya University, Faculty of Education, Turkey, htunceli@sakarya.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-5305-5206>
(Corresponding Author)

⁴ Asst. Prof. Dr., Trakya University, Faculty of Education, Turkey, ezgiaksin@trakya.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-9158-7550>

Introduction

With the scientific and technological developments, early childhood education is now more than a combination of family and preschools as it incorporates alternative sources, such as toy companies, digital games and social media channels that play an important part in both children's and parents' lives. Providing children with high-quality education in a properly designed, structured and organized environment is of critical importance for an optimum start (Güleş and Erişen, 2013). A well-designed building with a garden, a context and teacher providing children with rich experiences, school-family partnership and a peaceful, sanitary and safe environment are the essentials for high-quality education (Burchinal et al., 2015; Early, et al. 2007; Lin and Magnuson, 2018; Mashburn et al., 2008; NAEYC, 2018).

Before moving on to the definition of school safety, it would be better to touch on safety as a concept. Safety is defined as the state of living in a safe from danger and fear and being able to sustain legal order in a society (Mwom et al., 2018; Turkish Language Institution, 2018). "Safety" is a broad term as the issues it covers range from the protection of individuals, groups, state or country to the prevention of accidents. Personal safety is the protection of an individual from any attacks, threats and potential accidents (Pektaş, 2003 as cited in Kaypak, 2012). Being and feeling safe is a basic need of human beings, which ranks second in Maslow's hierarchy following the physiological needs. As people want to feel safe, order, discipline and safety is necessary for society (Kaypak, 2012). Therefore, the schools should meet the physical (the quality of the materials, accidents and dangers, the design of the physical areas), sanitary (nutrition, hygiene and toxic elements) and psychological (social and emotional relationships and interactions, and emotional support) criteria to be safe as they are the places where parents leave their children during most of the day (Guo et al., 2010; Mwoma et al., 2018; NAEYC, 2018).

A safe school is a place where children express themselves freely, get help from teachers and other staff while learning something and feel themselves safe from dangers and fears. So, a safe school should be a place where everyone, from teachers and students to parents and other staff have physical, psychological, sanitary and emotional freedom (Dönmez and Güven, 2003; Early et al. 2007; Mwoma et al., 2018).

According to the regulations for preschool and primary education in Turkey (Official Journal, 2014), making sure that students are safe in the school is the primary responsibility of principals and vice-principals. The regulation asserts that classrooms, dining halls, kitchens and bathrooms should conform to the rules for hygiene, organization, air-conditioning, lighting and heating. In addition, proper tableware, potable water, first aid kit must be provided and precautions for fire must be taken. All the necessary training, orientation and guidance should be provided to make schools safe places. Communication systems and cameras should also be used where necessary to protect students and staff from physical and psychological violence (Official Journal, 2014).

Physical safety is about the location, the indoor and outdoor features, architecture of the building, classroom organization and the materials used. Physical environment or school might have positive or negative impacts on an individual's health, emotions and performances. So, the layout, the number of students, color match, heating and lighting, hygiene, security, quietness and aesthetic concerns should be taken into account in schools (Vural, 2004; Çelik and Kök, 2007; Özkubat, 2013) as physical arrangements in educational environments may result in accidents. Mistakes in designs and misuse of outdoor play and indoor learning areas may seriously harm students (Mugo, 2009; Mwoma et al., 2018). Therefore, some standards have been set to ensure quality in physical conditions of schools (OECD, 2018).

Preschool education standards in Turkey concerning educational management, teaching-learning processes, support services (security, hygiene, nutrition and healthcare) and tacid standards have been established by the Ministry of Education and Unicef (Ministry of Education, 2015). The physical safety involves the physical features of the school building, school surroundings, precautions for emergency cases, school buses and dormitories. Standards for handrails, the height of stairs, child-safe socket outlets, indoor directions and lighting, the surrounding buildings and their ideal distance to the school building have also been set. Security in school entrances, traffic management around

schools and the maintenance of school garden and equipment is also regulated (Ministry of Education, 2018).

For sanitary safety, schools should be hygienic and equipped with the necessary materials and a place for emergencies where a health professional works. School health services are services to improve the health, psychological and social well-being of school aged children, which includes the evaluation and promotion of both students' and school staff's health to raise awareness in society (Özcebe, 2009). So, the lighting, heating and ventilation of play areas, the nutritive quality and hygiene of the food and drinks, the purity of water, the hygiene in dining halls, bathrooms, dormitories, dressing rooms and the use of non-toxic materials are the main concerns of sanitary safety in schools (California Childcare Health Program, 2018; Midcentral Public Health Service, 2014).

The school health services in Turkey includes the nutrition services, detection, correction and prevention of diseases, treatment of injuries that require first aid and medical counselling. Therefore, the tracking of children's growth and development, nutrition, oral and dental health can be made and their problem behaviours, learning difficulties, social problems, morbid habits, contagious and chronic diseases can be detected and prevented. For this purpose, the standards have been set to train school staff in nutrition, hygiene and sanitation, to determine the frequency of cleaning in bathrooms, to control meal plans and share them with families requiring hygiene certificates for the places where those meals are prepared (Ministry of Education, 2018; Ministry of Education, 2015).

Psychologically safe classrooms, on the other hand, are the places where students feel free to express their individuality (thoughts, opinions, beliefs, experiences and creativity) and to take risks (Barrett, 2010). Feeling psychologically safe helps people stay away from violence in interpersonal communications, trust others, have a sense of belonging and meet their communication needs, thus contributing to their psychological well-being (Baeva and Bordovskaia, 2015). Psychologically safe environments promote active engagement while the positive environment helps individuals optimize the circumstances during the day (Wanless, 2016).

Children should be provided with guidance and counselling, psychosocial support to prevent violence and abuse (Ministry of Education, 2015). In order to prevent psychological violence, aggressiveness and bullying, it is necessary to identify the risk factors and take precautions (Ministry of Education, 2018). The psycho-social qualities of schools are an indicator of their democratic and organizational climate. In this sense, it is of utmost importance to create an environment or context in which adults respect children and diversity and children have the right to decide, play, express themselves and which promotes positive child-child and child-adult interactions, self-management skills and the strengths of disadvantaged children (MEB, 2015).

Safety, one of the basic needs of human beings, plays an important role in children's development and protection of psychological well-being (Baeva and Bordovskaia, 2015). Being in a psychologically insecure environment will inhibit children from engaging in activities that will promote their development (Wanless, 2016). Similarly, a safe learning environment can be created by adults with a positive classroom climate (Saltmars et al., 2009). Safe environments are required to carry out educational activities as it is impossible for both teachers and students to teach and learn efficiently without feeling secure at school (Çalık et al., 2011; Mwoma et al., 2018). Unsafe schools not only cause children feel scared and anxious but also hinder learning process (Hernandez and Seem, 2004) and influence children's behavior and quality of education with their indoor and outdoor designs (Özkubat, 2013). If students are worried about their safety, it will be hard for them to focus on the learning targets as violence has a negative effect on the learning environment. Thus, a secure school environment is a prerequisite of students' learning (Çalık et al., 2011).

There are many projects around the world to make schools safe places. In some countries, there are supervisors who inspect schools' safety and detect the deficiencies while researchers try to elaborate on "safe schools" (Astor et al., 2004; Fein et al., 2002; Hernández and Seem, 2004; Morrison, 2007; UNICEF, 2009; Vossekui et al., 2002). In Turkey, Safe School Project has been implemented by the Ministry of Education in cooperation with the Ministry of Family and Social Policies, police departments, Ministry of Healthcare and Ministry of Justice which aims to protect

students from violence, aggression, alcohol, drugs and abuse and take the necessary precautions for traffic accidents, fire, flood and earthquake (Safe School Project, 2017).

Although there are many studies and projects focusing on safe schools, the number of studies investigating the physical, psychological and sanitary characteristics of schools with respect to safety seems quite inadequate. The aim of the current study is to investigate the physical, psychological and sanitary characteristics of preschools. This study will therefore the following research questions:

1. Do the participating preschools have physical safety?
2. Do the participating preschools have sanitary safety?
3. Do the participating preschools have psychological safety?

Method

The research questions and problems were developed, the units of analysis were arranged, the participants were recruited, the data was collected, analyzed and interpreted in line with its quantitative design (Glesne, 2015; Yıldırım and Şimşek, 2013).

Participants

30 private and state preschools in Kartal, Tuzla, Pendik, Kadıköy, Ataşehir, Üsküdar, Esenler, Küçükçekmece, Zeytinburnu, Şişli, Maltepe and Fatih Districts in İstanbul made up the sample of the study and the data was collected in 2015 and 2016. A total of 12 districts in İstanbul (40 districts), 6 districts in Europe and 6 districts in Asia, were selected based on convenience sampling method. The lists of the schools (state/private preschools and state/private kindergartens) in the selected districts were obtained from District Directorates of National Education and the participating schools were selected randomly. The 30 schools that volunteered to participate made up the sample of the study (Table 1). Table 1 shows that %66,66 of the participating schools were state kindergartens while %23,33 were state preschools. Only %10 of the schools were private kindergartens.

Table 1. Types of the participating schools

Types of Schools	f	%
State Kindergartens	20	66.66
State Preschools	7	23.33
Private Kindergartens	3	10
Total	30	100

Instrumentation

“The Safety Checklist for Preschool Environment”, which was developed by the researchers, was used. The checklist, which has 36 items rated on a 3-point Likert Scale, is divided into Physical (17 items), Psychological (11 items) and Sanitary Safety (8 items). The items were created based on the related literature and the legislations (Official Journal, 2014; Official Journal, 2015; Official Journal, 2017; ME, 2015; ME, 2018). The checklist was filled out based on the school and classroom observations as well as the interviews with the teachers, principals and other staff as “Completely Available, Partially Available or Not Available”. Expert opinion was received for the content validity and the final version of the checklist was administered to the sample.

Procedure

Two researchers holding Ph.D. degrees in early childhood education observed the schools at the same time. The observation at a time lasted about three hours (about two hours in classrooms and an hour in other parts of the schools). Researchers observed the schools once a week for three weeks. During the last week, school administration and teachers were interviewed, which took about 15 minutes for each person. They rated the item 15 in physical characteristics and items 1, 4 and 7 in sanitary characteristics.

The data collected from the school observations and interviews with the school administration and teachers were discussed, compared and evaluated by the researchers. The level of reliability between the raters was calculated by the “percentage of agreement” equation described by Miles and

Huberman (1994). Percent Fit Formula [$P = (Na / Na + Nd) \times 100$] (P: Percent Fit, Na: Fit Amount, Nd: Amendment Amount). The interrater consistency was 85% for their evaluations of five schools. When the percentage of consistency in the reliability calculation among the raters is 70%, the reliability percentage is accepted to be reached (Yıldırım & Şimşek, 2006). In this case 85% can be expressed as a high value. The other 25 school evaluations were made based on the common ground that the researchers shared with respect to the school observations and interviews with the school administration and teachers.

Data Analysis

Frequency distributions and percentages for the participating schools with mean and total scores were tabulated. The evaluations indicated the mean score for only the study sample and they do not have a true zero point. The findings were interpreted with respect to the related regulations and legislations.

Findings

The data was analysed with frequency distributions and percentages for physical, sanitary and psychological safety levels, which are presented in tables for each. The findings for the physical safety characteristics are presented in Table 2.

Table 2. Distribution of the participating school by physical characteristics

Physical Characteristics	Completely Available		Partially Available		Not available		Total	
	f	%	f	%	f	%	f	%
1. All closets, doors, windows, tables, desks, etc. have corner protectors.	6	20	9	30	15	50	30	100
2. All the power outlets in the classroom have protection caps on them.	8	26,6	6	20	16	53,3	30	100
3. All the door hinges in the classroom have finger guards.	3	10	6	20	21	70	30	100
4. The stairs have stair rail nets for children's safety.	22	73,3	6	20	2	6,6	30	100
5. The bathrooms, washbasins and sinks are fixed and child-sized.	24	80	5	16	1	3,3	30	100
6. All the furniture, closets, cabinets, cabinet doors, shelves, boards and other stuff in the classrooms are fixed to the walls.	5	16,6	23	76,6	2	6,6	30	100
7. The classrooms, halls, bathrooms, etc. have enough lighting.	25	83,3	5	16,6	0	0	30	100
8. The schools does not have central heating problems.	24	80	6	20,0	0	0	30	100
9. The classrooms have appropriate and enough ventilation.	19	63,3	11	36,6	0	0	30	100
10. The flooring does not pose a risk for children's safety (constructed with solid and non-toxic materials).	16	53,3	11	36,6	3	10	30	100
11. The classrooms are arranged for children with special needs (Wheelchair ramps, tactile paving for visually impaired children, etc.)	5	16,6	8	26,6	17	56,6	30	100
12. The stairs allow children climb up comfortably in line with their developmental level.	17	56,6	10	33,3	3	10,0	30	100
13. There are no open pits, slopes, and weights that can fall over children in the school garden.	19	63,3	9	30,0	2	6,6	30	100
14. The school has a visible and updated emergency plan on the walls.	13	43,3	2	6,6	15	50,0	30	100
15. The children are informed of the emergency plan and they do emergency drills.	10	33,3	13	43,3	7	23,3	30	100
16. The precautions for traffic have been taken (traffic lights, children and pedestrian crossings, etc.)	22	73,3	6	20,0	2	6,6	30	100
17. There are no constructs around the school that put children at risk (uncontrolled constructions, road constructions without safety measures, entertainment venues with loud music, etc.)	13	43,3	16	53,3	1	3,3	30	100
Total	251	49,2	152	29,8	107	20,9	510	100

Table 2 shows that %49,2 of the participating schools had all the physical characteristics for physical safety while %29,8 and %20,9 of the schools had some and none of them, respectively. Most

of the schools were found to have no problems with heating and lighting (f=25, f=24) while most of them have problems with door hinges, areas with special arrangements like ramps and power sockets (f=21, f=17, f=16) that are for the protection of children.

Table 3. Distribution of the participating school by sanitary characteristics

Sanitary Characteristics	Completely Available		Partially Available		Not available		Total	
	f	%	f	%	f	%	f	%
1. The staff have received first aid and emergency action training.	4	13,3	9	30,0	17	56,7	30	100
2. There is an infirmary that can give first aid treatment in case of accidents and injuries.	10	33,3	8	26,7	12	40,0	30	100
3. The schools cares about sanitation and hygiene in classrooms, bathrooms, dining hall, kitchen, etc.	23	76,7	7	23,3	0	00,0	30	100
4. Children know how to protect themselves from diseases.	16	53,3	13	43,3	1	3,3	30	100
5. Children know the basic hygiene rules like how to wash hands or sneeze properly using napkins.	16	53,3	14	46,7	0	00,0	30	100
6. Precautions for food safety are taken in kitchens (the food and drinks served are not expired, harmful and they are stored properly).	16	53,3	9	30,0	5	16,7	30	100
7. Food samples are taken and stored for surveillance every day.	16	53,3	7	23,3	7	23,3	30	100
8. The classrooms are arranged according to children with special needs.	8	26,7	12	40,0	10	33,3	30	100
Total	109	45,4	79	32,9	52	21,6	240	100

Table 3 shows that %45,4 of the participating schools had all the characteristics for sanitary safety while %32,9 and %21,6 of the schools had some and none of them, respectively. Most of the schools were found to have no problems with sanitation and hygiene (f=16) while most of them did not have an infirmary (f=12) and staff with first aid training (f=17).

Table 4. Distribution of the participating school by psychological characteristics

Psychological Characteristics	Completely Available		Partially Available		Not available		Total	
	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Children do not harm of smash classroom properties and furniture.	13	43,4	16	53,3	1	3,3	30	100
2. Children do not use slang and offensive language.	12	40,0	15	50	3	10,0	30	100
3. Children do not make fun of others or call them names.	10	33,3	18	60	2	6,7	30	100
4. Children engage in collaborative work.	11	36,7	18	60	1	3,3	30	100
5. There are no symbols/visuals that can impair their sense of self or self-confidence.	21	70	9	30	0	0	30	100
6. Children are not criticized for their personalities in the school environment.	30	100	0	0	0	0	30	100
7. Children try to express their feelings in a positive manner.	17	56,7	12	40	1	3,3	30	100
8. Children try to resolve conflicts by talking instead of resorting to violence.	14	46,7	15	50	1	3,3	30	100
9. Children respect others' ideas and rights.	10	33,3	19	63,3	1	3,3	30	100
10. Teachers respect children's ideas.	14	46,7	16	53,3	0	0	30	100
11. Children are aware of their peers with special needs and they have positive attitudes towards them.	22	73,3	8	26,7	0	0	30	100
Total	174	52,7	146	44,2	10	3,0	330	100

Table 4 shows that %52,7 of the participating schools had all the characteristics for psychological safety while %44,2 and %3 of the schools had some and none of them, respectively. The most frequently observed characteristic for psychological safety is “There are no symbols/visuals that can impair their sense of self or self-confidence.” (f=30) as none of the schools did not let such a thing happen. Most of the schools were found to bear no symbols/visuals that can impair their sense of self or self-confidence (f=21) while most of the students were aware of their peers with special needs and they had positive attitudes towards them (f=22). On the other hand, children were observed to use slang and offensive language and made fun of others or called them names in most of the schools (f=3, f=2).

Discussion, Results and Suggestions

The results of the current study which aimed to investigate the characteristics of the schools with respect to physical, psychological and sanitary safety showed that the participating schools had moderate safety. The participating schools had 50% of the physical characteristics that are necessary for safety. The arrangements that aim to protect children (protection caps on power outlets, finger guards on door hinges, etc.) and the ones for children with special needs and for emergencies were lacking in most of the schools. The other studies indicate that schools that are physically safe have direct effects on the quality of education (Hannah, 2013; Fullerton and Guardino, 2010; Çelik and Kök, 2007; Uludağ and Odacı, 2002). So, the results of the previous and current research underline the fact that the physical characteristics of the schools should be revised and that the schools which do not meet these requirements should not be started or allowed to serve with respect to the current legislations (ME, 2015).

The results indicated that the participating schools had 45% of the sanitary characteristics that are required for safety. However, most of them lacked an infirmary and a health professional to do an intervention in addition to the arrangements for children with special needs. According to the

regulations, private nursery schools, day care centers and children's clubs may hire a nurse, a doctor and a nutritionist if they wish (Official Journal, 2015). Research shows that the presence of a nurse in a school is crucial to the treatment of emergencies to prevent losses as well as to keep health records of the children for early detection or prevention (Council of School Health, 2008; Baysal et al., 2005; Morrongiello and Kiriakou, 2004).

Another finding of the study suggested that the participating schools had 53% of the psychological characteristics. In some schools which were identified to have lower levels of psychological safety, children were observed to use slang and resort to violence to express their feelings and thoughts. Research emphasizes that although the characteristics of schools related to psychological safety are not the only factor in children's tendency towards slang and violence, they still play an important role when they coexist with other factors (Johnson, 2009; Meyer-Adams and Conner, 2008; Orpinas and Horne, 2006; Peterson and Skiba, 2001; Strøm et al., 2013). The violence in schools has been associated with poor relations between school staff and students, overcrowded schools, too strict rules, iron discipline, limited choice of programs, unfair practices and restriction of children's freedom (Miller, 1994 as cited in Yavuzer, 2011). In addition, there has been a relationship between schools' psychological characteristics and students' academic success (Johnson, 2009; Meyer-Adams and Conner, 2008; Orpinas and Horne, 2006; Peterson and Skiba, 2001; Strøm et al., 2013). The use of slang, bullying and violence beginning from the early years has been a common problem in schools. The studies indicating a close relationship between psychological insecurity that can effect children's personality, sense of self and social development and the factors that can influence academic success suggest that "well-being" should be a primary component of learning.

In sum, the participating schools in the current study were found to meet about half of the requirements and standards for physical, psychological and sanitary safety, which means that they were lacking "a safe learning environment" in all three sub dimensions. No matter how old children are, a safe environment will have a huge impact on their development and learning (Clapper, 2010; Gayle et al., 2013; Göksoy et al., 2013; Olley et al., 2010; Özdiğer-Arslan, and Savaşer, 2009; Shakeel and DeAngelis, 2018; Stanley et al., 2004). Therefore, the safety in preschools should be evaluated based on the standards and requirements of the Ministry of Education, their needs should be identified and met to support children's development and learning. For this purpose, teachers may be provided with training programs to prevent bullying and reduce use of slang among children to improve psychological safety.

The Ministry of Education might cooperate with healthcare and social services, police department, universities, unions and nongovernmental organizations in order to provide children with safe learning environments. The reasons why the decisions of the policymakers are not put into practice in schools should be investigated. Principals and teacher may be provided with periodical training in contemporary approaches and measures. A "Safe School Model" that can help practice the management processes might be developed and adopted. Further qualitative and quantitative research should be conducted to improve school safety. In order to keep up with the changing times and to improve physical, psychological and sanitary conditions, preschools should be updated and they can cooperate with persons, institutions and organizations. This should be a stakeholder democracy where children, teachers, principals, families, other staff, architects, psychologists, healthcare professionals, etc. state their opinions.

References

- Astor, R.A., Benbenishty, R., & Marachi, R. (2004). Violence in schools. In P.A. Meares (Ed.), *Social work services in schools* (4th ed., pp. 149-182). Boston: Allyn & Bacon.
- Baeva, I. A. & Bordovskaia, N. V. (2015). The psychological safety of the educational environment and the psychological well-being of Russian secondary school pupils and teachers. *Psychology in Russia: State of the Art*, 8(1), 86-99.
- Barrett, B. J. (2010). Is "safety" dangerous? a critical examination of the classroom as safe space. *The Canadian Journal for the Scholarship of Teaching and Learning*, 1(1), 1-12. DOI: <http://dx.doi.org/10.5206/cjsotl-rcacea.2010.1.9>
- Baysal, S.U., Yıldırım, F. ve Bulut, A. (2005). Çocuk güvenliği yaralanmalardan ve zehirlenmelerden korunma güvenlik kontrol listesi. İstanbul: İstanbul Tıp Fakültesi Basımevi

- Burchinal, M., Magnuson, K., Powell, D., & Hong, S.S. (2015). Early Childcare and education. In Marc. H. Bornstein and Tama Leventhal Eds. *Handbook of Child Psychology and Developmental Science, Vol.4 Ecological Settings and Processes*, seventh edition, p. 223-267. New Jersey: Wiley.
- California Childcare Health Program, (2018). Health and Safety Checklist for Early Care and Education Programs: Based on Caring for Our Children National Health and Safety Performance Standards, Third Edition. Developed by the California Childcare Health Program
- Funded by the UCSF School of Nursing 2014; Updated January, 2018. E. T. 04.01.2019 https://cchp.ucsf.edu/sites/g/files/tkssra181/f/HS_Checklist.pdf
- Clapper, T. C. (2010). Creating the safe learning environment. *PAILAL Newsletter*, 3(2), 1-6.
- Council of School Health (2008). Role of the School Nurse in Providing School Health Services. *American Academy of Pediatrics*, 121(5), 1052-1056. <http://pediatrics.aappublications.org/content/pediatrics/121/5/1052.full.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Çalık, T., Kurt, T. ve Çalık, C. (2011). *Güvenli okulun oluşturulmasında okul iklimi: Kavramsal bir çözümleme*. Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi, 1(4), 73-84.
- Çelik, M. ve Kök, M. (2007). Okulöncesi eğitim kurumlarında eğitim ortamı ve donanımının önemi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 158-170.
- Dönmez, B. ve Güven, M. (2003). Genel liselerdeki yönetici ve öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin algıları. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 28 (304), 17-26.
- Early, D. M., Maxwell, K. L., Burchinal, M., Alva, S., Bender, R. H., Bryant, D., ..., Zill, N. (2007). Teachers' education, classroom quality, and young children's academic skills: results from seven studies of preschool programs. *Child Development*, 78(2), 558-580.
- Fein, R., Vossekuil, B., Pollack, W., Borum, R., Modzeleski, W., & Reddy, M. (2002). Threat assessment in schools: A guide to managing threatening situations and to creating safe school climates. Washington, DC: U.S. Secret Service and Department of Education
- Fullerton, E. K., & Guardino, C. (2010). Teacher and students' perceptions of a modified inclusion classroom environment, *Electronic Journal for Inclusive Education*, 2 (5).
- Gayle, B. M., Cortez, D. & Preiss, R. W. (2013). Safe spaces, difficult dialogues, and critical thinking. *International Journal for the Scholarship of Teaching and Learning*, 7(2), 1-8.
- Glesne, C. (2015). Nitel araştırmayla tanışma (Çev. Elvan Günel). Çev. Ed. Ali Ersoy, Pelin Yalçınoglu. *Nitel araştırmaya giriş* içinde s. 1-36. 5. Baskı. Ankara: Anı.
- Göksoy, S., Emen, E. ve Aksoy, C. (2013). Okullarda güvenlik sorunu. *Milli Eğitim*, 200,123-139.
- Guo, Y., Piasta, S. B., Justice, L. M. & Kaderavek, J. N. (2010). Relations among preschool teachers' self-efficacy, classroom quality, and children's language and literacy gains. *Teaching and Teacher Education* 26, 1094-1103.
- Güleş, F., ve Erişen, Y. (2013). *Okul öncesi eğitimde fiziksel çevre standartlarını belirleme: paydaş görüşlerine dayalı bir analiz*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.
- Güvenli Okul Projesi (GOP) (2017). Güvenli Okul Projesi (GOP) 2017-2018 Okullarda Güvenli Ortamın Sağlanmasına Yönelik Koruyucu ve Önleyici Tedbirlerin Artırılması İlçe Strateji ve Eylem Planı. Erişim adresi: <http://dosemealti.meb.gov.tr/www/guvenli-okul-projesi/icerik/506>
- Hannah, Ryan, "The Effect of Classroom Environment on Student Learning" (2013). *Honors Theses*. 2375. https://scholarworks.wmich.edu/honors_theses/2375
- Hernandez, T. J. & Seem, S. R. (2004). A Safe school climate: a systemic approach and the school counselor. *Professional School Counseling*, 7(4), 256-262.
- Johnson, S. L. (2009). Improving the school environment to reduce school violence: A review of the literature. *Journal of School Health*, 79, 451-465.
- Lin, Y. C. ve Magnuson, K. A. (2018). Classroom quality and children's academic skills in child care centers: Understanding the role of teacher qualifications. *Early Childhood Research Quarterly*, 42, 215-227.
- Kaypak, Ş. (2012). Güvenlikte yeni bir boyut; çevresel güvenlik. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt:8.
- Mashburn, A. J., Pianta, R. C., Hamre, B. K., Downer, J. T., Barbarin, O. A., Bryant, D., ... Howes, C. (2008). Measures of classroom quality in prekindergarten and children's development of academic, language, and social skills. *Child Development*, 79(3), 732-749. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-8624.2008.01154.x>.

- MEB (2015). Okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumları standartları kılavuz kitabı. Yöneticiler, öğretmenler, maarif müfettişleri ve uzmanlar için kavramsal temeller ve uygulama. Milli Eğitim Bakanlığı ve Unicef Raporu. https://tegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_04/09112933_kurumstandartlarklavuzkitap.pdf
- MEB (2018). Okullarda güvenlik önlemlerinin alınması hakkında genelge. <https://www.ogretmenlericin.com/wp-content/uploads/okullarda-guvenlik-onlemlerinin-alinmasi-2018-10-sayili-genelge.pdf>
- Meyer-Adams, N. & Conner, B. T. (2008). School violence: Bullying behaviors and the psychosocial school environment in middle schools. *Children & Schools*, 30(4), 211-221.
- Midcentral Public Health Service (2014). Health & safety guidelines for early childhood education services. E.T. 04.01.2019 <https://www.midcentraldhs.govt.nz/HealthServices/PublicHealth/healthprotection/Documents/MidCentral%20Public%20Health%20Service%20Health%20and%20Safety%20Guidelines%20for%20ECE%20Services.pdf>
- Morrison, B. (2007). *Restoring safe school communities*. Sydney, Australia: Federation
- Morrongiello, B. A., & Kiriakou, S. (2004). Mothers' home-safety practices for preventing six types of childhood injuries: What do they do, and why?. *Journal of Pediatric Psychology*, 29, 285-297.
- Mugo, J. W. (2009). Reported causes of accidents among pre-school children in Westlands division of Nairobi province, Kenya. Unpublished doctoral dissertation. Kenyatta University. <http://irlibrary.ku.ac.ke/handle/123456789/2191>
- Mwoma, T., Begi, N. & Murungi, C. (2018). Safety and security in preschools: A challenge in informal settlements. *Issues in Educational Research*, 28(3), 720-736.
- NAEYC. (2018). NAEYC Early Learning Program Accreditation Standards and Assessment Items. E.T. 04.01.2019 https://www.naeyc.org/sites/default/files/globally-shared/downloads/PDFs/accreditation/early-learning/standards_and_assessment_web.pdf#page=105
- OECD (2018). *Engaging Young Children: Lessons from Research about Quality in Early Childhood Education and Care, Starting Strong*. Paris: OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264085145-en>
- Olley, R. I., Cohn, A. & Cowan, K. C. (2010). Promoting Safe Schools and Academic Success: Moving Your School from Punitive Discipline to Effective Discipline. *Communique*, 39(1), 7-8.
- Orpinas, P., & Horne, A. M. (2006). *Bullying prevention: Creating a positive school climate and developing social competence*. Washington, DC, US: American Psychological Association.
- Özcebe H. (2009). Okul Sağlığı. In: Aslan D. (Ed). Halk sağlığı ile ilgili güncel sorunlar ve yaklaşımlar. Ankara Tabip Odası, Ankara, 114-7.
- Özdiğer-Arslan, S. ve Savaşer, S. (2009). Okulda zorbalık. *Milli Eğitim*, 184, 218-227.
- Özkubat, S. (2013). Okul Öncesi Kurumlarında Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi ve Donanım. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 58-66.
- Peterson, R. L., & Skiba, R. J. (2001). Creating school climates that prevent violence. *Clearing House*, 74(3), 155-63.
- Resmi Gazete (2014). Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, sayı: 29072. 26 Temmuz 2014.
- Resmi Gazete (2015). Özel Kreş ve Gündüz Bakımevleri ile Özel Çocuk Kulüplerinin Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkında Yönetmelik, sayı: 29342. 30 Nisan 2015.
- Resmi Gazete (2017). Milli Eğitim Bakanlığı Kurum Açma, Kapatma ve Ad Verme Yönetmeliği, sayı: 30106. 24 Haziran 2017.
- Saltmarsh, S., Kloppe, C. ve Barr, J. (2009). Early childhood safety education: An overview of safety curriculum and pedagogy in outer metropolitan, regional and rural NSW. *Australian Journal of Early Childhood*, 34(4), 31-36.
- Shakeel, M. D., DeAngelis, C. A. (2018). Can private schools improve school climate? Evidence from a nationally representative sample. *Journal of School Choice*, 12(3), 426-445
- Stanley, P. H., Juhnke, G. A., Purkey, W. W. (2004). Using an Invitational Theory of Practice to Create Safe and Successful Schools. *Journal of Counseling & Development*, 82, 302-309.
- Strøm, I. F., Thoresen, S., Wentzel-Larsen, T., & Dyb, G. (2013). Violence, bullying and academic achievement: A study of 15-year-old adolescents and their school environment. *Child Abuse & Neglect*, 37(4), 243-251.
- Türk Dil Kurumu (2018). Büyük Türkçe Sözlük. www. tdk.gov.tr.

- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. 9. Genişletilmiş baskı. Ankara: Seçkin.
- Uludağ, Z. ve Odacı, H. (2002). Eğitim-öğretim faaliyetlerinde fiziksel mekan, *Milli Eğitim Dergisi*, 153-154, 18-36.
- UNICEF. (2009). *Schools as Protective Environments In Child Friendly Schools Manual*. New York: UNICEF.
- Vossekuil, B., Fein, R., Reddy, M., Borum, R., & Modzeleski, W. (2002). The final report and findings of the Safe School Initiative: Implications for the prevention of school attacks. <https://www2.ed.gov/admins/lead/safety/preventingattacksreport.pdf> adresinden 29.01.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Vural, B. (Ed.). (2004). *Nitelikli Sınıf ve Stressiz Eğitim Ortamı*. (2. Baskı) İstanbul: Hayat.
- Wanless, S. B. (2016). Bringing psychological safety to the field of human development: An introduction. *Research in Human Development*, 13, 1–5. (14) (PDF) *The Role of Psychological Safety in Human Development*. Available from: https://www.researchgate.net/publication/296623430_The_Role_of_Psychological_Safety_in_Human_Development [accessed Jan 29 2019].
- Yavuzer, Y. (2011). Okullarda saldırganlık/şiddet: okul ve öğretmenle ilgili risk faktörleri ve önleme stratejileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 41 (192), 43-61. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/milliegitim/issue/36186/406825>.

Okul Öncesi Eğitim Ortamlarının Fiziksel, Psikolojik ve Sağlık Özellikleri Açısından Güvenliğinin İncelenmesi¹

Rengin ZEMBAT², Hilal İlknur TUNÇELİ³, Ezgi AKŞİN YAVUZ⁴

Öz

Bu araştırmanın amacı okul öncesi eğitim ortamlarının fiziksel, psikolojik ve sağlık özelliklerinin incelenmesidir. Nicel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz teknikleri kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, İstanbul ilinde yer alan 30 resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumu oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Eğitim Ortamları Güvenliği Kontrol Listesi” kullanılarak 2015-2016 eğitim öğretim yılında toplanmıştır. Kontrol listesi fiziksel, psikolojik, sağlık olmak üzere üç alt boyutu olan 3’lü likert tipi toplam 36 maddeden oluşmaktadır. Kontrol listesi okul ve sınıfların gözlenmesinin yanı sıra öğretmenler, müdürler ve diğer personelle görüşülerek doldurulmuştur. Ölçme aracının kodlayıcılar arası iç tutarlılık katsayısı .85 olarak hesaplanmıştır. Araştırmada katılımcı okulların fiziksel güvenlik kriterlerini %49; psikolojik güvenlik kriterlerini %53, sağlık güvenliği kriterlerini %45 oranında karşıladıkları ve bunun orta düzeyde güvenli olmaya işaret ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Okul öncesi eğitim
Okul ortamı
Fiziksel güvenlik
Psikolojik güvenlik
Sağlık güvenliği

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 03.03.2020
Kabul Tarihi:14.07.2020
E-Yayın Tarihi:31.08.2020

¹ Bu araştırma XI. European Conference on Social and Behavioral Sciences (2016) kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Prof. Dr., Maltepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İstanbul,Türkiye renginzembat@maltepe.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-2377-8910>

³ Dr., Sakarya University, Eğitim Fakültesi, Sakarya, Türkiye htunceli@sakarya.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-5305-5206>
(Corresponding Author)

⁴ Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi, Edirne,Türkiye ezgiaksin@trakya.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-9158-7550>

Giriş

Erken çocukluk eğitimi, bilimsel ve teknolojik gelişmelerin sağladığı imkânlarla, artık yalnızca aile ve anaokullarının vereceği bir eğitim olmanın ötesinde oyuncak firmaları, dijital oyunlar, sosyal medya kanalları gibi alternatif kaynakların da önemli role sahip olduğu bir hal almıştır. Çocukların gelişimlerine uygun olarak tasarlanmış, yapılandırılmış ve düzenlenmiş olan eğitim ortamlarında nitelikli öğretmenlerle gerçekleştirilecek eğitimin kalitesi, çocuklara olabilecek en iyi başlangıcı sağlama açısından önemlidir (Güleş ve Erişen, 2013). İyi tasarlanmış bir bina ve bahçe, çocuklara zengin deneyimler sunan ortam ve öğretmenler, okul, aile, öğretmen işbirliği, huzurlu, sağlıklı, temiz, tehlikelerden uzak ve güvenli bir okul ortamıdır (Burchinal, Magnuson, Powell ve Hong, 2015; Early, ve ark. 2007; Lin ve Magnuson, 2018; Mashburn ve ark., 2008; NAEYC, 2018).

Güvenli okul ortamını tanımlamadan önce güvenlik kavramını bilmek gereklidir. Güvenlik: toplum yaşamında yasal düzenin aksamadan yürütülmesi, kişilerin korkusuzca yaşayabilmesi durumu, emniyet olarak tanımlanmaktadır (Mwoma v.d., 2018; Türk Dil Kurumu, 2018). Güvenlik geniş kapsamlıdır; bireyin, grubun kendini sakınmasından, devletin, ülkenin korunmasına, kazaların önlenmesine kadar geniş bir alanı kapsamaktadır. Kişilerin güven içinde olmaları, her türlü saldırı, tehdit ve olası kazalara karşı korunması anlamına gelmektedir (Pektaş, 2003; Akt. Kaypak, 2012). Güven içinde olmak ve hissetmek insanlar için önemli bir ihtiyaç olarak Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisinde fizyolojik ihtiyaçlardan sonra ikinci sırada yer almaktadır. İnsan topluluğunun yaşamını sürdürebilmesi için güvende hissetmeye, bir düzene, disipline ve güvene ihtiyacı vardır (Kaypak, 2012). Toplumun en küçük parçası olan ailelerin çocuklarını emanet ettikleri okulların da fiziksel (materyallerin kalitesi, kaza ve tehlikeler, fiziksel alanların tasarımı gibi), sağlık (beslenme, hijyen, toksik unsurlar gibi) ve psikolojik (sosyal duygusal ilişki ve etkileşimler, duygusal destek gibi) bakımdan güven vermesi ve güvenlik konusunda yeterli olması yani güvenli okullar olması gereklidir (Guo, Piasta, Justice ve Kaderavek, 2010; Mwoma, Begi ve Murungi, 2018; NAEYC, 2018).

Güvenli okul, öğrencilerin kendilerini özgürce ifade ettikleri, öğrenmek için çalışırken öğretmenlerin ve diğer görevlilerin kendilerine yardımcı olduğu, kendilerini tehlikeden uzak ve güvende hissettikleri mekanlardır. Bu anlamda güvenli okul, öğrencilerin, öğretmenlerin, ailelerin, çalışanların ve ilgili herkesin kendilerini fiziksel, psikolojik, sağlık ve duygusal bakımdan özgür hissettikleri bir yer olarak nitelendirilebilir (Dönmez ve Güven, 2003; Early, ve ark. 2007; Mwoma, Begi ve Murungi, 2018).

Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde (Resmi Gazete, 2014) öğrencilerin okul ortamındaki güvenliğinden sorumlu kişilerin okul müdürü ve okul müdür yardımcısı olarak belirlemiştir. Yönetmelikte derslik, yemekhane, mutfakın hijyen, organizasyon, aydınlatma ve ısıtmaya ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Gerekli sofa gereçlerinin olması, içme suyu temizliği, ilk yardım dolabı ve binanın yangından korunmasına yönelik düzenlemeler yer almaktadır. Güvenli okul ortamının sağlanması için her türlü eğitim ve rehberlik çalışmalarının düzenlenmesi önemlidir. Çalışanların ve öğrencilerin fiziksel ve psikolojik şiddetten korunması amacıyla gerekli iletişim sistemleri, kamera gibi düzeneklerden yararlanılması gereklidir (Resmi Gazete, 2014).

Fiziksel güvenlik, okulun konumu, iç ve dış mekan özellikleri, mimarisi, sınıf düzeni ve kullanılan materyalleri içermektedir. Fiziksel ortam; sağlam, duygular ve performans olumlu-olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu yüzden eğitim kurumlarında; öğrenci sayısı, renk uyumu, ısıtma ve aydınlatma, hijyen, güvenlik, sessizlik ve estetik öğelere dikkat edilmelidir. Bu düzenlemeler yoluyla kaza riski en aza indirgenmelidir (Vural, 2004, s.50; Çelik ve Kök, 2007; Özkubat, 2013). İç ve dış mekanların tasarımındaki hata ve eksiklikler ile yanlış kullanım neticesinde çeşitli kazalar meydana gelebilmektedir (Mugo, 2009; Mwoma, Begi ve Murungi, 2018). Okulların fiziksel koşullarına ilişkin bazı standartlar belirlenmelidir (OECD, 2018).

Ülkemiz için okul öncesi eğitimin standartları; eğitim yönetimi, öğretmen-öğrenme süreçleri, destek hizmetleri ve örtük standartları içermekte ve Milli Eğitim Bakanlığı ile UNICEF iş birliği tarafından belirlenmektedir (MEB, 2015). Fiziksel güvenlik, okul binasının fiziksel özellikleri, okul çevresi, acil durum önlemleri, servis araçları ve pansiyonları içermektedir. Korkuluklar, basamak aralıkları, prizler, bina içi yönlendirmeler ve aydınlatma, okul çevresinin diğer yapılara olan mesafe ve konumu standartlar yoluyla tek tek belirlenmiştir. Okul bahçesi için de aynı şekilde okul giriş ve çıkış

kapılarında gerekli güvenlik önlemleri, okul civarında özel trafik düzenlemeleri, bahçe ekipmanlarının bakımı gibi konularda ilgili düzenlemeler yasal olarak yapılmıştır (MEB, 2018).

Sağlık açısından güvenli okullarda sağlık uzmanının görev yaptığı ve gerekli donanımına sahip bir revir olması gerekmektedir. Okul sağlığı hizmetleri, hem öğrencilerin hem de okul personelinin sağlığının değerlendirilmesi ve geliştirilmesini içeren, okul çağındaki çocukların sağlık, psikolojik ve sosyal refahını iyileştirmeye yönelik hizmetlerdir (Özcebe, 2009). Fiziksel alanların aydınlatma, ısıtma ve havalandırması; yiyeceklerin sağlıklı ve besleyici olması; temiz su; mutfak, yemekhane, tuvalet ve diğer alanların antitoksik maddelerle organize edilmiş olması gerekmektedir (California Childcare Health Program, 2018; Midcentral Public Health Service, 2014).

Türkiye’de okulda çocuk sağlığına ilişkin hizmetler; beslenme hizmetleri, hastalıkları kontrol etme, iyileştirme ve önleme; ani gelişen hastalıklar ile yaralanmalara ilk ve acil bakım sağlamayı, sağlıkla ilgili danışmanlığı ve okul beslenme hizmetlerinin sağlığa uygunluğunu içermektedir. Böylelikle çocukların büyüme-gelişme, beslenme ve ağız-diş sağlığı takipleri yapılabilmekte; davranış sorunları ve öğrenme güçlükleri, sosyal problemler, sağlıksız alışkanlıkları, bulaşıcı ve süregen hastalıklar tespiti ve önlenmesine yönelik çalışmalar yürütülebilmektedir. Bu doğrultuda okullarda çalışan destek eğitim personelinin hijyen ve sanitasyon eğitimi almış olması, tuvalet-lavaboların temizlik sıklığına ilişkin düzenlemeler beslenme listelerinin uzmanlarca kontrol edilmesi, beslenme listelerinin aileler ile paylaşılması, gıda hazırlanan ortamların hijyen belgelerinin olması gibi standartlar belirlenmiştir (MEB, 2018; MEB, 2015).

Psikolojik açıdan güvenli sınıf ortamları öğrencilerin bireyselliklerini (düşünceleri, görüşleri, inançları, deneyimleri ve yaratıcılıklarını) ifade ederek risk almak açısından kendilerini rahat hissettikleri ortamlardır (Barrett, 2010). Psikolojik açıdan güvenli hissetme durumu; kişiler arası iletişimde şiddetten uzak durmaya, karşılıklı güvene, kişide ait olma hissine yardımcı olduğu böylelikle ruh sağlığına olumlu destek sağladığını söylemek mümkündür (Baeva ve Bordovskaia, 2015). Psikolojik açıdan güvenli ortamlar bireyin aktif katılımcı olmasını desteklemekte; gün içerisinde yaşadığı çeşitli durumlarda, bireyin içinde bulunduğu durumu optimize etmesini kolaylaştırabilmektedir (Wanless, 2016).

Çocuklara kişisel rehberlik ve danışmanlık yoluyla psikososyal destek sunularak şiddet ve istismarı önlenmelidir (MEB, 2015). Okullarda psikolojik şiddet, saldırganlık ve akran zorbalığının oluşmasını engelleyebilmek için bunlara neden olabilecek risk faktörlerinin belirlenmesi ve gerekli tedbirlerin alınması önemlidir (MEB, 2018). Eğitim kurumlarında okulların psikososyal ortam nitelikleri okulun demokratik ve örgütsel ikliminin de göstergeleridir. Bu anlamda yetişkinlerin çocuklara ve farklılıklarına saygı duydukları, çocukların söz hakkına sahip olduğu, oyun hakkının korunduğu, çocuk-çocuk arasında ve çocuk-yetişkin arasında olumlu ilişkilerin kurulduğu, bağlılığın geliştiği, çocukların öz kontrollerinin desteklendiği ve dezavantajlı çocukların belirlenerek tüm çocukların katılım hakkından faydalandığı ortamların oluşturulması önemlidir (MEB, 2015).

Bireyin temel ihtiyaçlarından olan güvenlik ihtiyacı, çocukların gelişimleri ve ruh sağlıklarının korunmasında önemli role sahiptir (Baeva ve Bordovskaia, 2015). Çocukların psikolojik olarak güvensiz ortamlarda bulunması gelişimlerini kolaylaştıracak çeşitli deneyimlere katılma isteklerini sınırlandıracaktır (Wanless, 2016). Güvenli öğrenme çevresi çocuğun fiziksel olarak korunaklı olması yetişkin sorumluluğunda oluşturulan olumlu bir sınıf atmosferi ile sağlanmaktadır (Saltmarsh, Kloppe ve Barr, 2009). Okulların, eğitim-öğretim faaliyetlerini etkili bir şekilde gerçekleştirebilmesi için hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin kendilerini güvende hissedecekleri ortamda olmaları gereklidir (Çalık, Kurt ve Çalık, 2011, s.74; Mwoma, Begi ve Murungi, 2018). Güvensiz okullar sadece okulda korku ve huzursuzluk iklimi yaratmakla kalmaz aynı zamanda öğrenme sürecine de engel oluşturur (Hernandez ve Seem, 2004); sınıf içi ve dışında fiziksel mekan tasarımları, eğitim kalitesi ile birlikte çocukların davranışlarını da etkiler (Özkubat, 2013). Eğer öğrenciler güvenlikleri konusunda kaygı duyuyorsa öğrenmesi beklenen şeye yoğunlaşmaları çok zordur. Bu yüzden şiddet, öğrenme ortamını olumsuz etkilemektedir. Bu anlamda, güvenli bir okul ortamının öğrencilerin öğrenmesinin önemli bir ön koşulu olduğu söylenebilir (Çalık, Kurt ve Çalık, 2011, s.74).

Güvenli okul kavramına yönelik ağırlıklı olarak yurt dışı olmak üzere dünya genelinde birçok araştırma ve proje yapılmaktadır. Yurt dışında okul güvenliği konusundan uzmanlaşmış ekiplerden

oluşan denetleme merkezleri bulunmakta, okulları inceleyerek okulların ne düzeyde güvenilir oldukları değerlendirilmektedir (Astor, Benbenishty ve Marachi, 2004; Fein v.d., 2002; Hernández ve Seem, 2004; Morrison, 2007; UNICEF, 2009; Vossekul v.d., 2002). Ülkemizde ise Milli Eğitim Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve Emniyet Müdürlüklerinin işbirliğinde yürütülen “Güvenli Okul Projesi” ile öğrencilerin şiddet, saldırganlık, alkol, uyuşturucular, istismar ve doğal afetler ile kazalara karşı gerekli önlemlerin alınması hedeflenmektedir (Güvenli Okul Projesi, 2017).

Alanyazın incelendiğinde temel ihtiyaçlardan biri olan güvenlik ihtiyacının okul öncesi eğitim ortamlarındaki durumunu fiziksel, psikolojik ve sağlık boyutlarıyla inceleyen araştırmaların nispeten az olduğu belirlenmiştir. Okul öncesi eğitim kurumlarında fiziksel, psikolojik ve sağlık boyutlarında güvenlik düzeyinin incelenmesi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Çalışma kapsamında yer alan okul öncesi eğitim kurumları fiziksel özellikler açısından güvenli midir?
2. Çalışma kapsamında yer alan okul öncesi eğitim kurumları sağlık özellikleri açısından güvenli midir?
3. Çalışma kapsamında yer alan okul öncesi eğitim kurumları psikolojik özellikler açısından güvenli midir?

Yöntem

Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasının kullanıldığı araştırmada, gerçek durum çalışmasına uygun olarak; araştırma sorularının ve problemlerinin geliştirilmesi, analiz birimlerinin saptanması, çalışılacak durumun belirlenmesi, katılımcıların seçimi, verilerin toplanması ve alt problemlerle ilişkilendirilerek analizi ve yorumlanması aşamaları takip edilmiştir (Glesne, 2015:30; Yıldırım ve Şimşek, 2013: 317).

Çalışma Grubu

Kadıköy, Ataşehir, Üsküdar, Esenler, Küçükçekmece, Zeytinburnu, Şişli, Maltepe, Fatih ilçelerinde yer alan; Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız ve özel kurum olan 30 okul öncesi eğitim kurumu oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde İstanbul İli'nin toplam ilçe sayısı (40 ilçe) göz önünde bulundurularak; araştırmacıların kolay ulaşabilirliği ilkesi ile ekonomiklik ilkesi doğrultusunda her kıtadan 6 ilçe olmak üzere toplam 12 ilçe belirlenmiştir. Seçilen ilçelerde yer alan okul öncesi eğitim kurum listeleri (resmi/özel anaokulları ve resmi/özel anasınıfları) İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinden temin edilerek; tesadüfi eleman örnekleme yöntemiyle rastgele okullar belirlenmiştir. Belirlenen okullar arasından araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden toplam 30 kurum araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır (Tablo 1).

Tablo 1. Çalışma grubunu oluşturan okullara ilişkin bilgiler

Okul Türleri	f	%
Resmi Anasınıfları	20	66.66
Resmi Anaokulları	7	23.33
Özel Anasınıfları	3	10
Toplam	30	100

Tablo 1 incelendiğinde araştırmada incelenen okulların %66,66'sının resmi anasınıfları, %23,33'ünün resmi anaokulları ve %10'unun özel anasınıfları olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından ilgili alan yazın taraması sonucu geliştirilen “Okul Öncesi Eğitim Ortamları Güvenliği Kontrol Listesi” kullanılmıştır. Kontrol listesinin oluşturulmasında ulusal ve uluslararası ilgili alan yazın incelenmiş ve ilgili mevzuat ve yönetmelikler göz önünde bulundurularak (Resmi Gazete, 2014; Resmi Gazete, 2015; Resmi Gazete, 2017; MEB, 2015; MEB, 2018); Fiziksel (17 madde), Psikolojik (11 madde), Sağlık (8 madde) alt boyutlarından oluşan ölçme aracı hazırlanmıştır. Ölçme aracında yer alan ifadeler kurumlarda araştırmacı tarafından gözlemlenen özelliklerin yer alıp almaması durumuna göre ilgili mevzuattaki

yapıya benzer olarak 3'lü likert tipi derecelendirme ölçeği olarak hazırlanmıştır. Ölçme aracında yer alan her bir maddedeki ifadeler kurumda gözlemlenen özelliklerin tamamen mevcut, kısmen mevcut, mevcut değil şeklinde derecelendirilmesiyle oluşturulmuştur. Hazırlanan formlar araştırmanın kapsam geçerliliğini sınamak üzere yedi alan uzmanının görüşlerine sunulmuştur. Uzman görüşlerinin ardından gerekli düzenlemeler yapılarak forma son hali verilmiştir.

Okul Öncesi Eğitim Ortamları Güvenliği Kontrol Listesi; ölçme aracını ilk defa gören 2 okul öncesi eğitim uzmanı hakem ile ölçme aracının uygulamalarını yapacak olan araştırmacı tarafından (3 hakem) toplam 10 kurumda; aynı kurum için, aynı zaman diliminde, ayrı olarak kodlanmıştır. Hakemlerin yapmış oldukları bu kodlamalar sonucunda ölçme aracının iç tutarlılık katsayısı .85 olarak hesaplanmıştır. Belirlenen kurumlarda araştırmacı tarafından değerlendirmeler yapılmıştır. Değerlendirmeler ölçme aracının yapısı gereği kurumda yapılan bir tam günlük gözlem ile birlikte bazı maddelerde yer alan ifadelerin öğretmenler, müdürler ve diğer personelle yapılan görüşülmesi sonucunda gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler frekans ve yüzde değerleri hesaplanıp, tablolastırılarak incelenmiştir. Çalışma grubunu oluşturan kurumlar arasında aldıkları toplam puanların ve ortalama puanların hesaplanmasıyla yapılan değerlendirmeler; gerçek bir yokluk ifadesi taşımamakta, yalnızca bu araştırmanın çalışma grubu için hesaplanan ortalama puanları ifade etmektedir. Araştırmanın sonuçları ilgili mevzuatla karşılaştırılarak bulgulara dönüştürülmüş ve yorumlanmıştır.

Bulgular

Okul öncesi eğitim kurumlarında fiziksel, sağlık ve psikolojik alt boyutlarında güvenlik düzeyinin incelenmesini amaçlayan araştırmadan elde veriler; frekans ve yüzde değerleri hesaplanarak analiz edilmiş ve bulgular araştırma amaçlarına uygun olarak fiziksel, sağlık ve psikolojik boyutlarında tablolastırılarak sunulmuştur. Buna göre kurumların fiziksel özelliklerine göre incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular tablo 2'de sunulmaktadır.

Tablo 2. Çalışma grubunu oluşturan okulların «Fiziksel Özellik» durumlarına göre dağılımları

Fiziksel Özellikler	Tamamen mevcut		Kısmen mevcut		Mevcut değil		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Sınıftaki tüm dolap, kapı, pencere, masa, merdiven çıkıntıları vb. yerlerin köşe-kenarlarında “kenar koruyucuları” bulunmaktadır.	6	20	9	30	15	50	30	100
2. Sınıfın elektrik prizlerinde koruma kapağı bulunur.	8	26,6	6	20	16	53,3	30	100
3. Sınıfın kapı boşluğunda (menteşe kısmı) parmak koruyucu bulunmaktadır.	3	10	6	20	21	70	30	100
4. Kurumdaki merdivenlerde çocukların güvenliğini sağlayabilecek nitelikte emniyet korkulukları bulunur.	22	73,3	6	20	2	6,6	30	100
5. Kurumda çocukların rahatlıkla kullanabilecekleri büyüklük ve yükseklikte, sabitlenmiş lavabo ve tuvaletler bulunur.	24	80	5	16	1	3,3	30	100
6. Sınıftaki tüm dolaplar, dolap kapakları, çekmeceler, mobilyalar, raflar, panolar ve diğer eşyalar çocukların üzerine düşmeyecek şekilde duvara sabitlenmiştir.	5	16,6	23	76,6	2	6,6	30	100
7. Kurum içi mekanların (sınıfların, koridorların, tuvaletlerin vb.) aydınlatması yeterlidir.	25	83,3	5	16,6	0	0	30	100
8. Okulda ısınma problemi bulunmamaktadır.	24	80	6	20,0	0	0	30	100
9. Sınıfların havalandırılması doğru ve yeterli şekilde sağlanmaktadır.	19	63,3	11	36,6	0	0	30	100
10. Sınıfların yer kaplaması çocuklar için tehlike oluşturmayacak şekilde düzenlenmiştir. (Kaymayan, çok sert olmayan, toksik madde içermeyen uygun malzemelerle.)	16	53,3	11	36,6	3	10	30	100
11. Okulda ve sınıfta özel gereksinimi olan çocuklar için gerekli düzenlemeler yapılmıştır. (Rampa, merdivenler, asansör, görme engelliler için yürüyüş yolu vb.)	5	16,6	8	26,6	17	56,6	30	100
12. Merdiven basamaklarının boyları çocukların gelişim özelliklerine uygun, rahat adım atabilecekleri şekildedir.	17	56,6	10	33,3	3	10,0	30	100
13. Okulun bahçesinde çocukların güvenliğini tehlikeye atabilecek; açık çukur, yüksek rampalar, üzerlerine düşebilecek ağırlıklar vb. bulunmamaktadır.	19	63,3	9	30,0	2	6,6	30	100
14. Okulun olası bir durumda uygulanacak, görünür bir duvara asılı, güncel bir afet planı bulunmaktadır.	13	43,3	2	6,6	15	50,0	30	100
15. Çocuklar okulun afet planından haberdardır; afet tatbikatları yapılır.	10	33,3	13	43,3	7	23,3	30	100
16. Okulun çıkış kapısında ve çevresinde gerekli trafik önlemleri alınmıştır. (Trafik ışıkları, okul geçidi tabelası, yaya geçidi vb.)	22	73,3	6	20,0	2	6,6	30	100
17. Okulun çevresinde çocukların güvenliğini tehdit edecek yapılar bulunmamaktadır. (Kontrolsüz inşaat, güvenlik önlemi alınmamış yol yapım çalışmaları, yüksek sesli müzik çalan eğlence mekanları vb.)	13	43,3	16	53,3	1	3,3	30	100
Toplam	251	49,2	152	29,8	107	20,9	510	100

Tablo 2 incelendiğinde çalışma grubunu oluşturan okulların gerekli fiziksel özelliklere sahip olma durumu %49.2 oranında tamamen mevcut, %29.8 oranında kısmen mevcut, %20.9 oranında mevcut değil olarak belirlenmiştir. Çalışma grubunu oluşturan okulların ısınma ve aydınlatma ile ilgili büyük çoğunlukla eksiklerinin olmadığı (f=25, f=24); ancak kurumların sıklıkla eksikliklerinin bulunduğu durumların kapı menteşeleri, rampalar gibi özel olarak düzenlenmiş alanlar ve elektrik prizleri (f=21, f=17, f=16) gibi çocukları kazalardan korumaya yönelik durumlarla ilgili olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3. Çalışma grubunu oluşturan okulların «Sağlık Özelliği» Durumlarına Göre Dağılımları

Sağlık Özellikleri	Tamamen mevcut		Kısmen mevcut		Mevcut değil		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Kurumda acil müdahaleler için ilk yardım eğitimi almış personel bulunmaktadır.	4	13,3	9	30,0	17	56,7	30	100
2. Olası kaza ve yaralanma durumlarında ilk yardım müdahalesi yapılabilecek bir revir mevcuttur.	10	33,3	8	26,7	12	40,0	30	100
3. Kurum içi mekanların temizlik ve (sınıflar, lavabolar, tuvaletler, yemekhane, mutfak) hijyenine dikkat edilmektedir.	23	76,7	7	23,3	0	00,0	30	100
4. Çocuklar kendilerini hastalıklardan koruma hakkında bilgi sahibidir.	16	53,3	13	43,3	1	3,3	30	100
5. Çocuklar el yıkama, hapsurduğunda peçete kullanma gibi temel hijyen kurallarını bilir, uygular.	16	53,3	14	46,7	0	00,0	30	100
6. Yemekhanelerin gıda güvenliğine uygun olması için gerekli önlemler alınmıştır.(Son kullanma tarihi uygun, kapalı olarak bekletilen, sağlık açısından zararsız yiyecek ve içeceklerin kullanılması)	16	53,3	9	30,0	5	16,7	30	100
7. Yemek numuneleri her gün düzenli olarak alınır ve saklanır.	16	53,3	7	23,3	7	23,3	30	100
8. Özel gereksinimi olan çocuklar için sınıf ortamında gerekli düzenlemeler yapılmıştır.	8	26,7	12	40,0	10	33,3	30	100
Toplam	109	45,4	79	32,9	52	21,6	240	100

Tablo 3'te çalışma grubunu oluşturan okulların gerekli sağlık özelliklerine sahip olma durumu %45,4 oranında tamamen mevcut, %32,9 oranında kısmen mevcut, %21,6 oranında mevcut değil olarak belirlenmiştir. Çalışma grubunu oluşturan okulların hijyen ve temizlik konusunda çoğunlukla yeterli olduğu (f=16) ancak özellikle revir (f=12) ve ilkyardım eğitimi almış personel bulundurma (f=17) konularında önemli düzeyde eksikleri olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Çalışma grubunu oluşturan okulların «psikolojik özellik» durumlarına göre dağılımları

Psikolojik Özellikler	Tamamen mevcut		Kısmen mevcut		Mevcut değil		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Çocuklar sınıflarında yer alan eşyaları kırmaz ve eşyalara zarar vermezler.	13	43,4	16	53,3	1	3,3	30	100
2. Çocuklar birbirlerine karşı argo, kötü söz kullanmazlar.	12	40,0	15	50	3	10,0	30	100
3. Çocuklar birbirleriyle alay etmez ve birbirlerine ad takmazlar.	10	33,3	18	60	2	6,7	30	100
4. Çocuklar, işbirlikli çalışmalara katılırlar.	11	36,7	18	60	1	3,3	30	100
5. Eğitim öğretim ortamında çocukların benlik algısını ve güvenini zedeleyecek semboller/resimler bulunmamaktadır.	21	70	9	30	0	0	30	100
6. Okul ortamında çocuğun kişiliğine yönelik olumsuz eleştirilere izin verilmemektedir.	30	100	0	0	0	0	30	100
7. Çocuklar duygularını olumlu ifadelerle anlatmaya çaba gösterirler.	17	56,7	12	40	1	3,3	30	100
8. Çocuklar problem durumuyla karşılaştıklarında bunu şiddetle değil; konuşarak çözmeyi denerler.	14	46,7	15	50	1	3,3	30	100
9. Çocuklar birbirlerinin haklarına ve fikirlerine saygı duyar.	10	33,3	19	63,3	1	3,3	30	100
10. Öğretmen çocukların fikirlerine saygı duyar.	14	46,7	16	53,3	0	0	30	100
11. Çocuklar sınıfta ve okulda bulunan özel gereksinimli arkadaşları hakkında bilgi sahibidir ve bu çocuklara karşı olumlu tutumlar sergilerler.	22	73,3	8	26,7	0	0	30	100
Toplam	174	52,7	146	44,2	10	3,0	330	100

Tablo 4'te çalışma grubunu oluşturan okulların gerekli psikolojik özelliklere sahip olma durumu %52.7 oranında tamamen mevcut, %44.2 oranında kısmen mevcut, %3 oranında mevcut değil olarak belirlenmiştir. Çalışma grubunu oluşturan okullarda en yüksek oranda sağlanan psikolojik güvenlik durumu; Okul ortamında çocuğun kişiliğine yönelik olumsuz eleştirilere izin verilmemesidir ($f=30$). Hiçbir okulda çocukların kişiliğine yönelik olumsuz eleştirilerin yapılmadığı belirtilmiştir. Yine okullarda en yüksek oranda sağlanan koşulların; çocuğun benlik algısı ve güvenini zedeleyecek görseller bulunmaması ($f=21$) ve çocukların özel gereksinimli arkadaşları hakkında bilgi sahibi olma ve onlara karşı olumlu tutum sergilemeye yönelik düzenlemelerin büyük çoğunlukla yapılması ($f=22$) olduğu belirlenmiştir. Buna karşın çocukların birbirlerine karşı kötü söz kullanımı, alay etmeleri durumlarında ($f=3$, $f=2$) eksiklikler olduğu görülmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel, psikolojik ve sağlık özellikleri bakımından güvenliklerinin incelenmesini amaçlayan bu araştırmanın sonucunda çalışma grubunu oluşturan okulların orta düzeyde güvenli okul özelliklerine sahip oldukları söylenebilir. Araştırmamızın sonucuna göre, çalışma grubunu oluşturan eğitim ortamlarının gerekli fiziksel özelliklere %49 oranında sahip olduğu görülmüştür. Çalışma grubunu oluşturan okulların özellikle kazaları engellemeye yönelik (prizlerin kapaklı olması, kapıların menteşelerinde koruma olması gibi) düzenlemeler, özel gereksinimli çocuklara yönelik fiziksel düzenlemeler ve afet durumlarına yönelik ön hazırlık konusundan eksiklerinin olduğu belirlenmiştir. Alan yazın incelendiğinde okulların fiziksel açıdan güvenli ve yeterli olmasının eğitim-öğretimin kalitesini doğrudan etkilediğine yönelik sonuçlar olduğu görülmektedir (Hannah, 2013; Fullerton ve Guardino, 2010; Çelik ve Kök, 2007; Uludağ ve Odacı, 2002). Alan yazın ve bu araştırmanın sonuçları birlikte ele alındığında okulların fiziksel özelliklerinin mevcut standartlara göre (MEB, 2015) yeniden değerlendirilmesi ve mevcut durumları söz konusu şartları sağlamayan kurumların açılmasına ya da hizmet vermeye devam etmesine izin verilmemesi gerektiği söylenebilir.

Araştırmamızın bulgularına göre, okulların sağlık özelliklere %45 oranında sahip olduğu görülmüştür. Çalışma grubunu oluşturan okullarda özellikle acil durumlarda müdahale edebilecek ilkyardım konusunda uzman bir personel ve revir olmaması ile özel gereksinimli çocuklara yönelik gerekli düzenlemelerin tam olarak sağlanamamış olması genel itibarıyla sık rastlanan durumlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Özel kreş ve gündüz bakım evleri ile çocuk kulüplerinin kuruluş ve işleyişleri hakkındaki yönetmeliğe göre kurumlar gerekli gördükleri durumlarda hemşire, doktor ya da diyetisyen görevlendirebilirler (Resmi Gazete, 2015). Alan yazın incelendiğinde de çocuk sağlığı açısından kurumda okul hemşiresinin bulunmasının acil durumlarda yapılacak doğru ve etkili müdahaleler sayesinde birçok kaybın önüne geçilmesi ayrıca çocukların ve okul personelinin sağlık konusundaki takiplerinin yapılması, çocukların varsa sağlık problemlerinin erken tanınması açısından faydalı olduğu yapılan araştırmalarla da ifade edilmektedir (Council of School Health, 2008; Baysal, Yıldırım ve Bulut, 2005; Morrongiello ve Kiriakou, 2004).

Araştırmadan elde edilen bir diğer sonuca göre, çalışma grubunu oluşturan okulların sahip olunması beklenen psikolojik güvenlik özelliklerine %53 oranında sahip olduğu görülmüştür. Çalışma grubunu oluşturan okullarda daha az mevcut olan güvenlik özellikleri arasında çocukların argo ifadeler kullanması, duygu ve düşüncelerini şiddet kullanarak ifade etmesi ile ilgili maddelerin olduğu belirlenmiştir. Alan yazın incelendiğinde (Johnson, 2009; Meyer-Adams ve Conner, 2008; Orpinas ve Horne, 2006; Peterson ve Skiba, 2001; Strøm v.d., 2013) okulun psikolojik özelliklerinin çocukların şiddete ve argoya meyilli olmalarında etkili olan tek faktör olmadığı ancak yine de etkili olduğu ifade edilmiştir. Okullardaki şiddet olaylarının sayısı ile okul personeli ve öğrenciler arasındaki ilişkilerdeki yetersizlik, öğrenci mevcudunun fazlalığı, katı kurallar, sıkı disiplin, program seçeneklerinin sınırlı olması, adaletsiz uygulamalar ve öğrenci özgürlüğünün sınırlandırılması ve okullardaki şiddet olayları arasında yüksek düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Miller, 1994; Akt: Yavuzer, 2011). Bununla birlikte okulun sahip olduğu psikolojik özelliklerin öğrencilerin akademik başarıları üzerinde de etkili olduğunu belirten araştırmalar mevcuttur (Johnson, 2009; Meyer-Adams ve Conner, 2008; Orpinas ve Horne, 2006; Peterson ve Skiba, 2001; Strøm v.d., 2013). Buna göre okulların psikolojik güvenlikleri bakımından argo ifadeler kullanma, zorbalık ve şiddetin erken çocukluk eğitiminden itibaren ortak sorunlar olduğu görülmektedir. Çocukların kişilik gelişimleri, benlik algısı ve sosyal gelişimlerini

etkileyebileceği düşünülen psikolojik güvensizlikle ilişkili unsurların aynı zamanda okul başarılarını da etkileyebilecek unsurlar olduğunu ifade eden çalışmaların bulunması; esasen öğrenme için ön gerekliliklerden biri olan “iyi oluş” hali üzerinde etkili olabileceği düşünülmektedir.

Sonuç olarak, bu araştırmada ele alınan kurumların, çocuklara fiziksel, psikolojik ve sağlık açısından güvenli ve yeterli ortamlar sunmada istenilen, beklenen koşulları yaklaşık olarak yarı yarıya karşıladığı söylenebilir. Buna göre söz konusu okul öncesi eğitim kurumlarının «güvenli eğitim ortamı» sunma düzeylerinin tüm alt boyutlar bakımından istenilen düzeyde olmadığı belirlenmiştir. Hangi yaşta olursa olsun çocuklara güvenli çevre sağlanması, onların gelişimi ve öğrenmesi üzerinde etkilidir (Clapper, 2010; Gayle, Cortez ve Preiss, 2013; Göksoy, Emen ve Aksoy, 2013; Olley, Cohn ve Cowan, 2010; Özdiğer-Arslan ve Savaşer, 2009; Shakeel ve DeAngelis, 2018; Stanley, Juhnke, ve Purkey, 2004). Dolayısıyla okul öncesi eğitim ortamının güvenliği ve koşullarının Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen standartlara uygunluğu bakımından değerlendirilmesi, desteklenmesi ve ihtiyaç olduğu belirlenen iyileştirmelerin yapılması çocukların gelişim ve öğrenmelerinin desteklenmesi bakımından gereklidir. Bu doğrultuda özellikle psikolojik güvenlik kapsamında çocuklar arasında daha sık görüldüğü belirlenen argo ifade kullanımının azaltılması, zorbalığın önlenmesi gibi özel konu başlıklarında öğretmenlere bilgilendirme eğitimleri düzenlenmesinin olumlu katkılar sağlayabileceği düşünülmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı, güvenli eğitim ortamları oluşturabilmek için sağlık, sosyal hizmet, emniyet, üniversite, sendika ve sivil toplum kurum ve kuruluşları ile iş birliği yapabilir. Merkezde politika belirleyici ve karar vericilerin, güvenli eğitim ortamları oluşturma ile ilgili aldıkları kararların, okullarda işlevselleştirilememesi ile ilgili nedenler ve uygulamadaki sorunlar araştırılmalıdır. Yönetici ve öğretmenlere, güvenli okul yaklaşım ve tedbirleri konusunda periyodik aralıklarla sürekli eğitim desteği sağlanabilir. Güvenliği artırılmış eğitim ortamlarını oluşturabilmek ve güvenli eğitim ortamını sağlayacak yönetim süreçlerini işletebilmek için bir “Güvenli Okul Modeli” geliştirip, uygulamaya konulabilir. Okul öncesi eğitim kurumlarının güvenliği ile ilgili nitel ve nicel araştırmalar çokça yapılarak araştırma sonuçları işlevsel hale getirilebilir. Okul öncesi eğitim kurumlarında çağın değişen koşullarına göre güncelleştirilen düzenlemelere gidilerek okul öncesi dönem için planlanan yapılaşmalarda fiziksel, psikolojik ve sağlık alanlarında koşulların iyileştirilmesi için kişi, kurum ve kuruluşlar ile işbirliği yapılabilir. Bu konuda mevcut durumun tüm paydaşlarının (çocuklar, öğretmenler, yöneticiler, aileler, diğer kurum çalışanları ile mimarlar, psikologlar, sağlık personeli) fikirleri alınarak koşulların iyileştirilmesi üzere çalışılmalıdır.

Kaynakça

- Astor, R.A., Benbenishty, R., & Marachi, R. (2004). Violence in schools. In P.A. Meares (Ed.), *Social work services in schools* (4th ed., pp. 149-182). Boston: Allyn & Bacon.
- Baeva, I. A. & Bordovskaia, N. V. (2015). The psychological safety of the educational environment and the psychological well-being of Russian secondary school pupils and teachers. *Psychology in Russia: State of the Art*, 8(1), 86-99.
- Barrett, B. J. (2010). Is "safety" dangerous? a critical examination of the classroom as safe space. *The Canadian Journal for the Scholarship of Teaching and Learning*, 1(1), 1-12. DOI: <http://dx.doi.org/10.5206/cjsotl-rcacea.2010.1.9>
- Baysal, S.U., Yıldırım, F. ve Bulut, A. (2005). Çocuk güvenliği yaralanmalardan ve zehirlenmelerden korunma güvenlik kontrol listesi. İstanbul: İstanbul Tıp Fakültesi Basımevi
- Burchinal, M., Magnuson, K., Powell, D., & Hong, S.S. (2015). Early Childcare and education. In Marc. H. Bornstein and Tama Leventhal Eds. *Handbook of Child Psychology and Developmental Science, Vol.4 Ecological Settings and Processes*, seventh edition, p. 223-267. New Jersey: Wiley.
- California Childcare Health Program, (2018). Health and Safety Checklist for Early Care and Education Programs: Based on Caring for Our Children National Health and Safety Performance Standards, Third Edition. Developed by the California Childcare Health Program
- Funded by the UCSF School of Nursing 2014; Updated January, 2018. E. T. 04.01.2019 https://cchp.ucsf.edu/sites/g/files/tkssra181/f/HS_Checklist.pdf
- Clapper, T. C. (2010). Creating the safe learning environment. *PAILAL Newsletter*, 3(2), 1-6.

- Council of School Health (2008). Role of the School Nurse in Providing School Health Services. *American Academy of Pediatrics*, 121(5), 1052-1056. <http://pediatrics.aappublications.org/content/pediatrics/121/5/1052.full.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Çalık, T., Kurt, T. ve Çalık, C. (2011). *Güvenli okulun oluşturulmasında okul iklimi: Kavramsal bir çözümleme*. Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi, 1(4), 73-84.
- Çelik, M. ve Kök, M. (2007). Okulöncesi eğitim kurumlarında eğitim ortamı ve donanımının önemi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 158-170.
- Dönmez, B. ve Güven, M. (2003). Genel liselerdeki yönetici ve öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin algıları. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 28 (304), 17-26.
- Early, D. M., Maxwell, K. L., Burchinal, M., Alva, S., Bender, R. H., Bryant, D., ..., Zill, N. (2007). Teachers' education, classroom quality, and young children's academic skills: results from seven studies of preschool programs. *Child Development*, 78(2), 558-580.
- Fein, R., Vossekuil, B., Pollack, W., Borum, R., Modzeleski, W., & Reddy, M. (2002). Threat assessment in schools: A guide to managing threatening situations and to creating safe school climates. Washington, DC: U.S. Secret Service and Department of Education
- Fullerton, E. K., & Guardino, C. (2010). Teacher and students' perceptions of a modified inclusion classroom environment, *Electronic Journal for Inclusive Education*, 2 (5).
- Gayle, B. M., Cortez, D. & Preiss, R. W. (2013). Safe spaces, difficult dialogues, and critical thinking. *International Journal for the Scholarship of Teaching and Learning*, 7(2), 1-8.
- Glesne, C. (2015). Nitel araştırmayla tanışma (Çev. Elvan Günel). Çev. Ed. Ali Ersoy, Pelin Yalçınoglu. *Nitel araştırmaya giriş* içinde s. 1-36. 5. Baskı. Ankara: Anı.
- Göksoy, S., Emen, E. ve Aksoy, C. (2013). Okullarda güvenlik sorunu. *Milli Eğitim*, 200, 123-139.
- Guo, Y., Piasta, S. B., Justice, L. M. & Kaderavek, J. N. (2010). Relations among preschool teachers' self-efficacy, classroom quality, and children's language and literacy gains. *Teaching and Teacher Education* 26, 1094-1103.
- Güleş, F., ve Erişen, Y. (2013). *Okul öncesi eğitimde fiziksel çevre standartlarını belirleme: paydaş görüşlerine dayalı bir analiz*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.
- Güvenli Okul Projesi (GOP) (2017). Güvenli Okul Projesi (GOP) 2017-2018 Okullarda Güvenli Ortamın Sağlanmasına Yönelik Koruyucu ve Önleyici Tedbirlerin Artırılması İlçe Strateji ve Eylem Planı. Erişim adresi: <http://dosemealti.meb.gov.tr/www/guvenli-okul-projesi/icerik/506>
- Hannah, Ryan, "The Effect of Classroom Environment on Student Learning" (2013). *Honors Theses*. 2375. https://scholarworks.wmich.edu/honors_theses/2375
- Hernandez, T. J. & Seem, S. R. (2004). A Safe school climate: a systemic approach and the school counselor. *Professional School Counseling*, 7(4), 256-262.
- Johnson, S. L. (2009). Improving the school environment to reduce school violence: A review of the literature. *Journal of School Health*, 79, 451-465.
- Lin, Y. C. ve Magnuson, K. A. (2018). Classroom quality and children's academic skills in child care centers: Understanding the role of teacher qualifications. *Early Childhood Research Quarterly*, 42, 215-227.
- Kaypak, Ş. (2012). Güvenlikte yeni bir boyut; çevresel güvenlik. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt:8.
- Mashburn, A. J., Pianta, R. C., Hamre, B. K., Downer, J. T., Barbarin, O. A., Bryant, D., ... Howes, C. (2008). Measures of classroom quality in prekindergarten and children's development of academic, language, and social skills. *Child Development*, 79(3), 732-749. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-8624.2008.01154.x>.
- MEB (2015). Okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumları standartları kılavuz kitabı. Yöneticiler, öğretmenler, maarif müfettişleri ve uzmanlar için kavramsal temeller ve uygulama. Milli Eğitim Bakanlığı ve Unicef Raporu. https://tegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_04/09112933_kurumstandartlarklavuzkitap.pdf
- MEB (2018). Okullarda güvenlik önlemlerinin alınması hakkında genelge. <https://www.ogretmenlericin.com/wp-content/uploads/okullarda-guvenlik-onlemlerinin-alinmasi-2018-10-sayili-genelge.pdf>
- Meyer-Adams, N. & Conner, B. T. (2008). School violence: Bullying behaviors and the psychosocial school environment in middle schools. *Children & Schools*, 30(4), 211-221.
- Midcentral Public Health Service (2014). Health & safety guidelines for early childhood education services. E.T. 04.01.2019 <https://www.midcentraldhs.govt.nz/HealthServices/PublicHealth/healthprotection/Documents/MidCentral>

- [%20Public%20Health%20Service%20Health%20and%20Safety%20Guidelines%20for%20ECE%20Services.pdf](#)
- Morrison, B. (2007). *Restoring safe school communities*. Sydney, Australia: Federation
- Morrongiello, B. A., & Kiriakou, S. (2004). Mothers' home-safety practices for preventing six types of childhood injuries: What do they do, and why?. *Journal of Pediatric Psychology*, 29, 285–297.
- Mugo, J. W. (2009). Reported causes of accidents among pre-school children in Westlands division of Nairobi province, Kenya. Unpublished doctoral dissertation. Kenyatta University. <http://irlibrary.ku.ac.ke/handle/123456789/2191>
- Mwoma, T., Begi, N. & Murungi, C. (2018). Safety and security in preschools: A challenge in informal settlements. *Issues in Educational Research*, 28(3), 720-736.
- NAEYC. (2018). NAEYC Early Learning Program Accreditation Standards and Assessment Items. E.T. 04.01.2019 https://www.naeyc.org/sites/default/files/globally-shared/downloads/PDFs/accreditation/early-learning/standards_and_assessment_web.pdf#page=105
- OECD (2018). *Engaging Young Children: Lessons from Research about Quality in Early Childhood Education and Care, Starting Strong*. Paris: OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264085145-en>
- Olley, R. I., Cohn, A. & Cowan, K. C. (2010). Promoting Safe Schools and Academic Success: Moving Your School from Punitive Discipline to Effective Discipline. *Communique*, 39(1), 7-8.
- Orpinas, P., & Horne, A. M. (2006). *Bullying prevention: Creating a positive school climate and developing social competence*. Washington, DC, US: American Psychological Association.
- Özcebe H. (2009). Okul Sağlığı. In: Aslan D. (Ed). *Halk sağlığı ile ilgili güncel sorunlar ve yaklaşımlar*. Ankara Tabip Odası, Ankara, 114-7.
- Özdinçer-Arslan, S. ve Savaşer, S. (2009). Okulda zorbalık. *Milli Eğitim*, 184, 218-227.
- Özkubat, S. (2013). Okul Öncesi Kurumlarında Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi ve Donanım. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 58-66.
- Peterson, R. L., & Skiba, R. J. (2001). Creating school climates that prevent violence. *Clearing House*, 74(3), 155-63.
- Resmi Gazete (2014). Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, sayı: 29072. 26 Temmuz 2014.
- Resmi Gazete (2015). Özel Kreş ve Gündüz Bakımevleri ile Özel Çocuk Kulüplerinin Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkında Yönetmelik, sayı: 29342. 30 Nisan 2015.
- Resmi Gazete (2017). Millî Eğitim Bakanlığı Kurum Açma, Kapatma ve Ad Verme Yönetmeliği, sayı: 30106. 24 Haziran 2017.
- Saltmarsh, S., Klopper, C. ve Barr, J. (2009). Early childhood safety education: An overview of safety curriculum and pedagogy in outer metropolitan, regional and rural NSW. *Australian Journal of Early Childhood*, 34(4), 31-36.
- Shakeel, M. D., DeAngelis, C. A. (2018). Can private schools improve school climate? Evidence from a nationally representative sample. *Journal of School Choice*, 12(3), 426-445
- Stanley, P. H., Juhnke, G. A., Purkey, W. W. (2004). Using an Invitational Theory of Practice to Create Safe and Successful Schools. *Journal of Counseling & Development*, 82, 302-309.
- Strøm, I. F., Thoresen, S., Wentzel-Larsen, T., & Dyb, G. (2013). Violence, bullying and academic achievement: A study of 15-year-old adolescents and their school environment. *Child Abuse & Neglect*, 37(4), 243-251.
- Türk Dil Kurumu (2018). Büyük Türkçe Sözlük. www.tdk.gov.tr.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. 9. Genişletilmiş baskı. Ankara: Seçkin.
- Uludağ, Z. ve Odacı, H. (2002). Eğitim-öğretim faaliyetlerinde fiziksel mekan, *Milli Eğitim Dergisi*, 153-154, 18-36.
- UNICEF. (2009). *Schools as Protective Environments In Child Friendly Schools Manual*. New York: UNICEF.
- Vossekuil, B., Fein, R., Reddy, M., Borum, R., & Modzeleski, W. (2002). The final report and findings of the Safe School Initiative: Implications for the prevention of school attacks. <https://www2.ed.gov/admins/lead/safety/preventingattacksreport.pdf> adresinden 29.01.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Vural, B. (Ed.). (2004). *Nitelikli Sınıf ve Stressiz Eğitim Ortamı*. (2. Baskı) İstanbul: Hayat.

Wanless, S. B. (2016). Bringing psychological safety to the field of human development: An introduction. *Research in Human Development*, 13, 1–5. (14) (PDF) *The Role of Psychological Safety in Human Development*. Available from: https://www.researchgate.net/publication/296623430_The_Role_of_Psychological_Safety_in_Human_Development [accessed Jan 29 2019].

Yavuzer, Y . (2011). Okullarda saldırganlık/şiddet: okul ve öğretmenle ilgili risk faktörleri ve önleme stratejileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 41 (192), 43-61. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/milliegitim/issue/36186/406825>.

Katkısı Olanlar: Araştırmanın başından sonuna katkıları bulunan meslektaşlarımız Fatma KARAGÖZ, Feray YILDIRIM, Huri GÖK, Müge ECİN’e teşekkür ederiz.